

רב סרן שמועתי – מלחמת חרבות ברזל

קישור למצגת מלווה

קריאת כיוון:

מלחמת חרבות ברזל הינה מלחמה קשה המתנהלת בימים אלו מול ארגון החמאס ברצועות עזה, כאיראן וארגוני טרור נוספים מסייעים בידיהם להילחם כנגד מדינת ישראל. באופן טבעי, בימי מלחמה, אנו מחפשים אחר מידע. ובעולם שבו המידע נפוץ במהירות רבה ברשתות החברתיות עלולות להיווצר תקלות רבות בשל כך שיש להם השלכות שליליות רבות: פייק ניוז – דיווחי כזב, פגיעה בבטחון שדה, חשיפה של מידע אישי, ועוד.

ביחידה זו נעסוק בזהירות הנדרשת בשימוש ברשתות החברתיות להעברת מידע בימים אלו, ובכלל.

פעילות פתיחה:

נתחיל בחידון:

באדום התשובות הנכונות.

1. מדוע קוראים למרוץ המרתון בשמו.
 - א. כי המרוץ הראשון התקיים בעיר מרתון
 - ב. שליח רץ מהעיר מרתון ועד אתונה, על מנת להביא את בשורת הניצחון היווני על הפולש הפרסי ומת מיד לאחר שמסר את הידיעה.
 - ג. מרתון הוא שמו של אל הריצה היווני.
2. איך הודיעו בתקופת בית המקדש השני על קידוש החודש
 - א. תקיעה בשופר
 - ב. יוני דואר
 - ג. שימוש במשואות (מדורות) שהדליקו בראשי ההרים.
3. מדוע שינו את הנהל הזה?
 - א. שרפות
 - ב. היו כאלה שהדליקו מדורות בזמן לא נכון על מנת לשבש את העברת ההודעה.
 - ג. לא היה מספיק כסף לעצים ולחומרי בערה.
4. האם לצה"ל הייתה יחידה שהפעילה יוני דואר.
 - א. מה פתאום

ב. הייתה יחידה כזו שפורקה ב-1957

ג. הייתה יחידה כזו לפני קום המדינה.

5. מה בתמונה

א. אסימונים - מטבעות מיוחדות באמצעותם ניתן היה להתקשר בטלפון ציבורי

ב. ברגים של מכשיר טלפון ישן

ג. תליון שהיה על דוור לענוד

6. אם רץ המרתון המהיר בעולם יתבקש להעביר הודעה ממטולה

לאילת, לכמה זמן בערך יידרש (בהנחה שהוא רץ בלי הפסקה)

א. כ-25 שעות

ב. כשבוע

ג. כ-18 שעות.

7. לו הייתי רוצה להתקשר בשנת 1953 מתל אביב לירושלים מה היה עלי לעשות?

א. לחייג את המספר המבוקש ללא קידומת

ב. להתקשר למרכזיה ולבקש מהמרכזנית לקשר אותי עם המספר אליו אני רוצה להתקשר

ג. עדיין לא המציאו את הטלפון

8. בראשית ימיו של הטלפון באנגליה

א. היה חשש מההמצאה החדשה ואנשים הניחו את הטלפון בתוך ארון

ב. הייתה התלהבות עצומה וכולם מיד השתמשו בו.

ג. לא רק שהניחו את הטלפון בארון, כתיבת מספר הטלפון בכרטיס ביקור נחשבה ללא מנומסת.

9. כמה מתושבי ישראל מחוברים לאינטרנט?

א. 95% מהציבור בישראל מחובר.

ב. בסביבות 80% מחוברים.

ג. מתחת ל-50% מחוברים.

10. כמה זמן לקח בשנת 2023 למצוא אדם שמתכוון לטוס מניו יורק לישראל כדי לשלוח איתו תרופה מצילת חיים לארץ (באמצעות רשתות חברתיות)?

א. שלוש שעות.

ב. יומיים.

ג. 9 דקות.

11. בחינת הבגרות באנגלית בקיץ 2015 נפסלה מכיוון שהודלפה והופצה לפני זמן הבחינה באמצעות:

א. תלמידים ששדדו את השליח מטעם משרד החינוך שהיה בדרכו לבתי הספר ופזרו את השאלונים בחצר בית הספר.

ב. תלמידים שפרצו למחשבי משרד החינוך והפיצו את הטופס ברשתות החברתיות.

ג. איש טלפניה שהוזמן לבית הספר וגילה לתלמידים את השאלות.

שאלות לדין:

- אם הייתם יכולים לבחור, האם הייתם מעדיפים להתבגר בשנות ה-90-80 לפני עידן האינטרנט או שאתם מרוצים מההתפתחות שחלה סביבכם כל הזמן בתחום זה?
- אלו שינויים גדולים גרמו האינטרנט, התקשורת האלקטרונית ורשתות החברתיות לאנושות ב-20-10 שנה האחרונות?

שיחה במליאה:

בשנת 2000, כאשר אברהם בורג כיהן בתפקיד יושב ראש הכנסת, הגיעה למזכירות הכנסת הודעה דרמטית, אשר בדיעבד התברר שהועברה בכוונה להטעות את חברי הכנסת. לפי ההודעה, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין נפטר. בלי לבדוק את מקור השמועה, בישר חבר הכנסת אברהם בורג את ההודעה, וחברי הכנסת עמדו דקת דומייה לזכרו. צפו בתיעוד:

[אמנון רובינשטיין \(לא\) נפטר](#)

(לחתוך מדקה 2:21 ועד 3:06)

- איך קורה מקרה מביך שכזה?
- מה היה צריך לעשות בכדי להימנע ממנו?

לימוד:

אמר ר' שמעון בן גמליאל לטבי עבדו: צא וקח לי מאכל טוב מן השוק;
יצא ולקח לו לשון.

אמר לו: צא וקח לי מאכל רע מן השוק;

יצא ולקח לו לשון.

אמר לו ר' שמעון בן גמליאל: מפני מה, קשאמרתי לך מאכל טוב לקחת לי לשון,

וכְשֶׁאֲמַרְתִּי לָךְ מֵאֲכָל רַע לִקְחֵת לִי לְשׁוֹן?
אָמַר לוֹ: מִמֶּנָּה הַטּוֹבָה וּמִמֶּנָּה הָרָעָה;
כִּשְׁהִיא טוֹבָה אֵין טוֹבָה מִמֶּנָּה
וּכְשֶׁהִיא רָעָה אֵין רָעָה מִמֶּנָּה. (ויקרא רבה ל"ג)

- מדוע הביא העבד לשון בשתי הפעמים, מה המסר שביקש להעביר?
- מה הביא טובי כאשר נשלח להביא מאכל טוב ומה הביא כאשר התבקש להביא מאכל רע?
- מה המסר של המדרש?
- האם ניתן "להעתיק" את המסר של המדרש גם אל הרשתות החברתיות?
- מה הן הסכנות והתקלות שעלולות להיגרם מהרשתות החברתיות בשעת מלחמה?

מסופר שפעם אחת עמדו על השולחן לפני הרב משה פיינשטיין (מגדולי הרבנים האורתודוקסים בארצות הברית במאה ה-20) שני קרטוני חלב, כל אחד מחברה אחרת המייצרת חלב. הרב פיינשטיין לקח אחד מהם והביט בו, אחר הניח אותו ולקח את הקרטון השני, ומזג ממנו לספל שלו. מיד נפוצה השמועה שהכשרות של החברה הראשונה אינה מספיק טובה ושהרב פיינשטיין אינו סומך עליה. קהילת יהודי ארצות הברית רעשה וגעשה, ובמהרה פנו נציגי החברה אל הרב כדי שיסביר מדוע אין הוא סומך על הכשרות שלהם. תחילה לא זכר הרב כלל את המקרה, אך לבסוף נזכר שהקרטון הראשון שהרים פשוט היה ריק

(סיפור עממי)

- כיצד ייתכן שמעשה ריק מתוכן הופך להיות בעל השפעה גדולה כל כך?
- מה הדבר מלמד אותנו על טבעם של בני האדם?
- מה הדבר מלמד אותנו על הכוח של שמועה?
- בימינו שמועות עוברות בקלות ובמהירות יותר מבעבר. מה עלינו לעשות נוכח עובדה זו?

סיכום:

ר' סרן שמועתי' הוא הכינוי בצבא לחרושת השמועות שמסתובבות בנושאים רבים ומגוונים: החל מנושאים שאפשר להתבדח עליהם וכלה בנושאים קשים ביותר. אחד המקרים החמורים ביותר של ר' סרן שמועתי' התרחש בשנת 2014 בעת מבצע 'צוק איתן': במהלך המבצע הועברו בווטסאפ וברשתות החברתיות שמועות על חיילים שנהרגו או נפצעו, שמועות שלבסוף התברר כי לא היו מדויקות.

- כיצד ביכולתנו למנוע מצבים מביכים (כמו זה שהתרחש בכנסת) או עצובים ונוראיים (כמו אלו שהתרחשו בעת מבצע 'צוק איתן')?
- חשבו על שלושה כללים שרלוונטיים במיוחד למדיה שאנחנו משתמשים בה להעברת מידע, כללים שאם נקפיד עליהם נצליח להימנע מלהעביר שמועות לא נכונות.

.1	_____
.2	_____
.3	_____

